

İNTİHARA BAKIŞ VE BİREYSEL DİNDARLIK ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA (KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ VE İLAHİYAT DIŞINDAKİ BÖLÜMLERDE OKUYAN ÖĞRENCİ ÖRNEĞİ)

Feim Gashi*

Özet

İnsanoğlunun manevi boşluk içerisinde olması onu farklı arayışlara sürüklemektedir. Bu arayışlar sonucunda tatmin edici cevaplar bulamayınca birey neden en kıymetli şeyi olan, Allah'ın dokunulmaz kıldığı canından vazgeçmek ister? Bu noktadan hareketle Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile İlahiyat Fakültesi dışındaki bölümlerde okuyan öğrencilerin intihara bakışı ve bireysel dindarlık yönelimlerini ortaya çıkarmayı hedeflemekteyiz. Bu araştırmada intihara bakış ile bireysel dindarlık, cinsiyet, medeni durum, eğitim farkı, ekonomik statüsü ve yaşadığı yer durumu arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma, tarama yöntemine uygun, anket tekniğinin kullanıldığı bir saha araştırması niteliğindedir. Örneklem, *Kırklareli Üniversitesi İlahiyat (N=80)* ve *İlahiyat Dışı Bölümlerde (N=120)* 200 okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Örnekleme, "İntihara Karşı Tutumlar" ve "Bireysel Din Envanteri" uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, intihara bakış ve bireysel dindarlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta, ayrıca fakülte farkı ile intihara bakış ve bireysel dindarlık arasında kısmi anlamlı bir farklılık olarak görülmektedir. Öğrencilerin medeni hali, gelir durumu ve yaşadığı yer ile intihara bakışı ve bireysel dindarlık arasında ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: intihar, bireysel dindarlık

A Prospect on Suicide and Individual Piety: A Comparative Research On Turkish Students and Students from Balkan States Studying In Turkey

Abstract

Lack of morality of the humankind in the 21th century takes him to different alternatives. After all, after he can't find satisfying answers why does a person want to kill himself which is regarded as untouchable by Allah? So; we aim to reveal the students' views of Theology faculty at Kırklareli University and students from other faculties of the same university towards suicide and their religious tendencies. An increase on suicides in Turkey and throughout the world is observed recently. In this research the relationships between the opinions on suicide and individual piety, cultural differences, gender, marital and economical statues, living places have been tried to be revealed. The research is a field research in which survey method has been used and also suitable for scanning method. The sample is consisted of 200 students from the theology faculty of Kırklareli University (N=80) and the students from other faculties of the same university (N=120)

Sample has been applied as "suicide attitudes" and "Individual religion inventory". In the findings there are main differences between the attitudes towards the suicide and individual piety; and the suicide and individual piety and gender. And there are local differences of states' attitudes and faculties towards the suicide and individual piety. Also significant differences has not been found by the marital status, economical situation and living places of people towards the suicide and individual piety.

Key words: suicide, individual piety

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, (feimgashi@klu.edu.tr)

Giriş

İntihar, günümüzde dünyanın hemen hemen her yerinde artış göstermektedir.¹ Birey kendisine verilmiş en önemli değeri olan canına neden kıymaktadır? Acaba modern toplumlarda yaşanan sıkıntı, problem ve engellere karşı intihar bir çözüm olarak mı algılanmaktadır?

Ya da modern dönemin insanı bu tür sıkıntı ve problemlere başka bir çözüm üretmek konusunda aciz mi kalmaktadır? Başka bir ifadeyle modern dönem ile birlikte insanoğlu manevi boşluk sıkıntısı mı yaşamaktadır? Ayrıca günümüzde bilim adamları yapmış oldukları farklı çalışmalarda dini inanç ve dua gibi faktörlerin bireylerin problemlerle başa çıkma konusunda kolaylık sağladığını tespit etmişlerdir.² Bu gibi sorular bilim adamlarını intihar ve intiharın inanç ile olan bağlantısını araştırmaya sevk etmiştir. Biz de İlahiyat ve İlahiyat dışı bölümlerde okuyan öğrencilerin intihara bakışını, bireysel dindarlık ve intihar ile dindarlık arasında ki durumu tespit etmeye çalışacağız.

İntihar konusu eski dönemlerden beri hemen hemen her toplumda var olan bir durumdur ancak bilimsel araştırmalara konu olması yakın tarihlere dayanır. Bu araştırmalarda özellikle mülakat, survey, gözlem gibi araştırma teknikleriye son zamanlarda sosyoloji, psikoloji ve onların alt dalları olan din sosyolojisi ve din psikolojisinde pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir.

İntihar konusu pek çok sosyal bilimci tarafından hem dışarıda (Durkheim, 1897; Hawton ve Jose, 1994), hem de ülkemizde (Alptekin

1 Mc. Cullough, Leslie, "İntihar: Sebepleri Nedir ve Ona Nasıl Engel Olunur?", (çev.) Hüseyin Peker, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2 Samsun 1987, s. 115-116; "ABD'de son yıllarda gençler arasındaki intihar oranı üç katına çıkmıştır. Diğer gelişmiş ülkelerin durumu ABD'den farklı değildir. Avusturya, Danimarka, Hollanda, Almanya, Hong-kong, Macaristan, Japonya gibi ülkelerdeki gençlerin de intiharı problemlerinin çözümü gibi seçmiş olmaları, korkunç bir gerçektir."

2 Konuyla ilgili örnek araştırma sonuçları için bkz. Spilka, B.& Hood, D. W. & Gorsuch, R. L., *The Psychology of Religion: An Empirical Approach*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1985, sh. 304; Pargament, K. I. & Hahn, J., "God and The Just World: Causal and Coping Attributions to God in Health Situations", *Journal for The Scientific Study of Religion*, 1986, S.25, sh. 204, Zeynüddin Aslan, Üniversite Öğrencilerinin Dua Konusundaki Tutumları, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Bursa, 1987, s.28-29.

ve Duyan, 2014; Kaya, 1999; Özen, 1997) farklı yönleriyle incelenmiştir. Aynı zamanda intihar ile ilgili; *Türkiye’de ve Dünyada İntihar İstatistikleri* (Akkaya, 1989), *Türkiye’de Tamamlanmış İntiharların Coğrafi Yerleşim Birimleri ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı* (Alptekin, 2002), *İntihar* (Ardalı, 1951), *İntihar Davranışında Risk Faktörleri: Bir Gözden Geçirme* (Atay, 2004), *Ülkemizde İntihar Verilerinin Toplanması ve Derlenmesi: Kavramlar, Yöntemler ve Zaman Serileri* (Ayhan, 1996), *İntihar Olasılığı Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme* (Durak, 2005), *Toplumsal ve Ruhsal Dinamikleriyle İntihar* (Sayar, 2003), *Dindarlık Depresyon ve İntihar* (Küçükcan, 2001), *İnanç ya da Dünya Görüşü Biçimleri ile İntihara Yönelik Tutum, Depresyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler* (Ok ve Gül, 2010), *Dindarlık İntihar İlişkisi* (Altuntop, 2005) *İntihar Girişiminde Bulunanlarda Dini Tutum ve Davranışlar* (Ağlıkaya, 2008), *İntihar Davranışında Ailenin Rölü ve Önemi* (Palabıyıkoglu, 1993), *İntihar Girişiminde Bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi* (Palabıyıkoglu ve diğerleri, 1993), *İntihar Din-Psikolojik Bir İnceleme-Van İl Örneği* (İnce, 2007), *Dini Yönelim, İntihar ve İntihara Yönelik Tutumlar* (Huyut, 2013), *İnanç Açısından İntihar* (Taşdelen, 2006), *İntihar Terörizmi ve Din* (Aktaş, 2009), *İnanç ya da Dünya Görüşü Biçimleri ile İntihara Yönelik Tutum, Depresyon ve Yaşam Doyum Arasındaki İlişkiler* (Ok ve Cirhinlioğlu, 2010) gibi yüksek lisans, doktora ve makale çalışmaları gerçekleştirilmiş, bu çalışmalar farklı değişkenlerle ilişkilendirilerek incelenmiştir. Görüldüğü gibi ülkemizde, intiharın psikolojik etkileri ile ilgili farklı çalışmalar yapılmıştır. Ancak farklı eğitim alan öğrenciler arasında intihar ile bireysel dindarlık ilişkisini ve önemini ele alan hemen hemen hiç çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma aynı zamanda gerek intiharın önemini gerekse bireysel dindarlığın önemini ve aralarındaki ilişkiyi görmemiz yönüyle de önem arz etmektedir.

Bu çalışma, deneklerin intihara bakışını ve intiharın bireysel dindarlık ile olan ilişkisi çerçevesinde incelenmektedir. Bu bağlamda çalışmada, temel olarak, “Deneklerin intiharı, sıkıntılar ile başa çıkamada bir çözüm olarak görüp görmedikleri?” sorusuna nasıl cevap verildiği aranmaktadır. Aynı zamanda bireysel dindarlık ile intihar düşüncesi arasında nasıl bir ilişki olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır. Başka bir ifadeyle din, intihar konusunda nasıl bir etkiye sahiptir? Özellikle sosyal grubun ideolojisine ve değerlerine bağlılık bireye amaç duygusu sağlayarak ve onu kişisel sıkıntılarından uzaklaştırarak yaşamı daha anlamlı hale getirmektedir.³ Durkheim⁴

³ Stack, S., Religion, Suicideand Depression, In J.F, Schumaker (Ed), *Religionand Mental Health*. New York: Oxford University Pres. 1992.

özellikle dini grupların yaşamın birçok alanı için kurallar sunduğunu ve bu kuralların bireyler için koruyucu işlevleri olduğunu ifade etmektedir. Böylece dini gruplar bireylerin davranışlarını düzenler; onları bencil arzularının peşine düşmekten meneder ve kişisel çıkarlarından önce grubun çıkarlarını düşünmeleri için zorlar. Diğer bir ifadeyle, sosyal gruplar veya daha özelde dini gruplar arasında destek ve bütünleşme gerçekleşir. Durkheim ortak olarak paylaşılan dini inançlar aracılığıyla toplumsal olarak bütünleşme arttıkça sosyal aidiyetten dolayı bireylerin intihar eğilimlerinin daha düşük düzeyde olacağını ileri sürmüştür.⁵

Durkheim'in bu açıklamasına rağmen intihar konusu sadece sosyal grupların yokluğu ya da özellikle dini grupların yokluğu ile açıklanamaz. Çünkü intihar, birçok faktörün birbirini etkilediğini gösteren karmaşık bir durumdur. Ruhsal bozukluklar, maddenin kötüye kullanımı, çocukluk dönemlerine ait travmalar, sosyal yalıtılmışlık, ekonomik güçlükler, ilişki kayıpları, umutsuzluk, dürtüsellik gibi faktörler riski arttırmaktadır. Risk faktörlerinin çok sayıda ve çeşitli olması nedeniyle yalnızca bir disiplin veya mesleğin intihar davranışının üzerinde tüm yönleriyle çalışabilmesi mümkün değildir. İntiharı önleme çalışmalarının oldukça kapsamlı, interdisipliner ve multisektörel olmasının gerekliliği Dünya Sağlık Örgütü'nün 2001'deki raporunda açıklıkla belirtilmiştir.⁶ Başka bir ifadeyle intiharları sosyal kültürel ve ekonomik nedenler hazırlamakta; psikolojik faktörler bitirmektedir⁷ görüşünün de yansıttığı gibi, intihar davranışı biyopsiko-sosyal yaklaşımı gerektiren kompleks bir davranıştır. Freud'un da ifade ettiği gibi, "Ancak birbirinden çok farklı ve güçlü motiflerin işbirliği böyle bir eylemi mümkün kılabilir."⁸

İntihar konusu eski dönemlerde olduğu gibi günümüzde de toplumları tehdit etmektedir. Dünya sağlık örgütü tarafından intiharlar geleceğin en önemli sağlık sorunu olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda özellikle ergen dönemi intiharlarında dikkat çekici bir

4 Emile Durkheim, *İntihar*, Çev. Zühre İlkelen, İstanbul: Pozitif Yayınları, 2013, s.145.

5 Emile Durkheim, *İntihar*, s.158.

6 Alptekin Kamil & Duyan Veli, *İntihar ve İntiharı Önleme*, Yeni İnsan Yayınevi. İstanbul, 2009, s.91.

7 İdris Deniz ve Diğerleri, 1995-2000 Yılları Resmi Kayıtlarından Batman'da Gerçekleşen İntihar ve İntihar Girişimleri Üzerine Bir İnceleme, *Aile ve Toplum Dergisi*, S. 4, 2001, s. 47.

8 Robert, Litman, "Sigmund Freud on Suicide", J. Maltesberger, M. Goldblatt (Ed.), *Essential Papers on Suicide*, USA 1996, s. 211.

artış gözlemlenmektedir.⁹ Ülkemizdeki intihar oranları 1998–2001 yılları arasında %93,59 oranında arttığı tespit edilmiştir.¹⁰ TUIK'in araştırmasına göre 2014 yılında ölümle sonuçlanan intihar sayısı 3 bin 169 iken 2015 yılında %1,3 artarak 3 bin 211 kişi oldu. İntihar edenlerin %72,7'sini erkekler, %27,3'ünü ise kadınlar oluşturdu. İntihar edenlerin %50,5'ini evliler, %37,7'sini hiç evlenmemiş olanlar, %7,2'sini boşanmışlar, %4,6'sını ise eşi ölmüş olanlar oluşturdu.¹¹ Tüm bu oranlar bize, toplumumuzdaki intihar olaylarında ve intihar teşebüsünde hızlı bir artış olduğunu göstermektedir.

Bu kısa girişten sonra çalışmamızın ana kavramı olan intihar ile ilgili yapılan tanımlara bakmaya çalışalım. İntihar konusunda özellikle *İntihar* adlı bilimsel çalışmasıyla ilk akla gelen Emile Durkheim'dir. Bundan dolayı da intihar kavramına onun yapmış olduğu tanımla başlamamızın daha uygun olduğu kanaatindeyiz. Durkheim intiharı şu şekilde tanımlamıştır: "*Kurbanın kendisi tarafından gerçekleştirilmiş, olumlu ya da olumsuz bir edimin doğrudan ya da dolaylı sonucu olan her ölüm olayına intihar denir.*"¹² Bu tanımıyla Durkheim, doğrudan kendilerini öldürmeye cesaret edemeyenleri-ki bu çoğu zaman din korkusuyladır-ölüm cezasını gerektiren bir davranışta bulunanları da intihar etmiş sayar.

İntihara yine sosyolojik açıdan yaklaşan bir diğer bilim adamı Masaryk, intiharı ilkel toplumlarda görülmediğine inanarak, modern medeniyetleri ve dinin reddedilişini, artan intiharların sorumluları olarak görmüştür. İntihar tanımına yeni detaylar getiren Masaryk, doğal ve doğal olmayan ölüm ayırımını yaparak intiharı geniş anlamda "*hayatın tehlikelerine karşı pozitif ve aktif bir katılma veya negatif pasif bir tutumla kişinin hayatına müdahalesi sonucu ortaya çıkan anormal tip ölümler*" şeklinde tanımlamıştır.¹³

⁹ Tarhan, N., Neden İntihar, *Karizma Dergisi*, İstanbul; 2002, Timaş Yayıncılık, 12, 41-46.

¹⁰ Ayşegül, D. Batıgün, "İntihar ile İlişkili Bazı Değişkenler: Öfke/Saldırganlık, Dürtüsel Davranışlar, Problem Çözme Becerileri, Yaşamı Sürdürme Nedenleri", *Kriz Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2, Yıl 2004, s. 50.

¹¹ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516>

¹² Durkheim, *İntihar*, 14.

¹³ Thomas G. Masaryk, *Suicide and the Meaning of Civilization*, Chicago: The University of Chicago Press, 1970, s. 7; Stengel, a.g.e., s. 50; *İntiharın Tanımı*, <http://www.intihar.de/frame.htm> (12.07.07), Aktaran; Zuhul Ağılkaya, *İntihar Girişiminde Bulunanlarda Dini Tutum ve Davranışlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008, s. 11.

İntiharı psikoloji açısından ele alan Freud, intiharı, özleştirilmiş sevgi nesnesine yöneltilmiş bir saldırganlık olarak düşünmüştür.¹⁴

Adler, sosyal desteğe vurgu yapan Durkheim gibi toplumsallığa önem vererek insanlığın marazları arasında saydığı intiharı, birliktelik duygusundan (Gemeinschaftsgefühl) yoksunluğa bağlar. Adler'e göre, katılımı gerektiren hayat problemlerinden (toplum, meslek, sevgi) kaçış intiharda barizdir.¹⁵ Fromm ise intiharda intikam arzularını vurgular ve aslında intiharı insan doğasına aykırı bulur.¹⁶

Stengel "İnsanoğlu, evrimin bir aşamasında sadece hem cinsilerini ve hayvanları değil, kendisini de öldürebileceğini keşfetmiş olmalıdır"¹⁷ diyerek tarih içerisinde hiçbir dönemin intiharsız geçmediğine işaret eder.

Littré, herkesin ilk bakışta katılacağı bir şekilde intiharı çok genel bir ifadeyle "kendini öldüren insanın eylemi" olarak tanımlamıştır.¹⁸

Delmas'a göre "intihar, akli başında bir insanın yaşamakla ölmek arasında bir seçme yapabileceği halde, her türlü ahlak baskısı dışında ölümü seçip kendini öldürmesidir."¹⁹

M. Halbwachs'ın intiharı "kurbanın kendisi tarafından kendini öldürmek niyetiyle gerçekleştirilen ve fedakârlık olmayan bir edimin sonucu olan her ölüm olayı intihardır." şeklinde açıklarken, Achille-Delmas, "yaşamayı seçebilecekken, ölümü seçen akli başında her insanın, her türlü etik mecburiyet dışında kendini öldürdüğü edim intihar" olarak tanımlamaktadır.²⁰

Edwin Shneidman'a göre intihar, "dayanılmaz acıları, ağır sorunları olan şaşırılmış, bozulmuş ve gücü azalmış benliğin çözüm

¹⁴ Ağılkaya, *İntihar Girişiminde...*, s. 11.

¹⁵ Alfred Adler, *Der Sinndes Lebens*, Fankfurt: Fischer Taschenbuch Verlag, 1973, s. 46; Alfred Adler, *Praxisund Theorie der Individual Psychologie*, Fankfurt: Fischer Taschenbuch Verlag, 1974, s.71. Aktaran; Zuhul Ağılkaya, *İntihar Girişiminde...*, s.12.

¹⁶ Erich Fromm, *Märchen, Mythen, Träume*, Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 1981, s.124.

¹⁷ Erwin Stengel, *Suicideand Attempted Suicide*, Bristol: MacGibbon & Kee, 1965, s. 14.

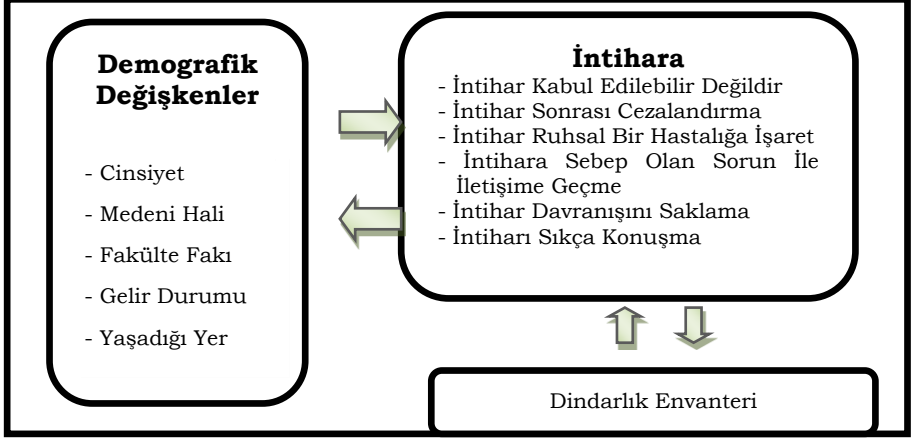
¹⁸ Emile Littré, *Dictionnaire de la Langue Française*, "Suicide", Paris: Librairie Hachette, 1883, s.1145.

¹⁹ www.intihar.de.

²⁰ Eric Volant, *İntiharlar Sözlüğü*, Çev. Turhan Ilgaz, İstanbul; Sel Yayıncılık, 2005, s.141.

arayıcı bir eylemdir.”²¹ Yapılmış olan bu tanımlamalar konuya farklı açılardan yaklaşımlar olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Modeli

Şekil-1: Değişkenler Arası İlişkileri Gösteren Model

Araştırmamızın intihar modeli, bireysel dindarlık ve demografik değişkenler (cinsiyet, medeni durum, fakülte, gelir durum, yaşadığı yer vb.) temel değişkenleridir. Bu değişkenler arasındaki ilişkiler şekli 1’de ayrıntılı olarak sunulmuştur. Ayrıca araştırmada bu ilişkilerin olup olmadığı, varsa ilişkilerin hangi yönde olduğunun tespiti ve yorumlanması da amaçlanmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmamızın ana hipotezi şudur: Katılımcılar intihar ve bireysel dindarlık konusunda cinsiyet, medeni hal, eğitim farklılığı, gelir durumu ve yaşadığı yer değişkenine göre farklılık gösterir.

Kız öğrencilerin intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Bekar öğrencilerin intiharı olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi evli öğrencilere göre daha yüksektir. İlahiyat okuyan öğrencilerin intihara olumsuz bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir. Gelir durumu kötü olan öğrencilerin intihara olumlu bir hareket olarak bakışı gelir durumu iyi olanlara nazaran; gelir durumu iyi olanların bireysel

²¹ Shneidman ES., Definition of Suicide. John Wiley, New York, 1985; pp. 23-29.

dindarlığı gelir durumu kötü olanlara göre daha azdır. Küçük yerleşim yerinde yaşayan öğrencilerin intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlıkları büyük yerleşim yerlerinde yaşayan öğrencilere göre daha fazladır. Öğrencilerde genel olarak bireysel dindarlığın yüksek olması intihar düzeylerinin azalması konusunda olumlu etkiye sahiptir.

Metot, Örneklem ve Olgusal Durum

Araştırmada metot olarak dokümantasyon ve betimsel ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler, anket tekniğinden faydalanılarak toplanmıştır.

Örneklemi oluşturan öğrenciler, uyguladığımız ankette demografik özelliklere ilişkin sorulara verdikleri cevaplara göre 62'si (%31) erkek, 138'i ise (%69) bayandır. Medeni durum bakımından deneklerin 185'i (%92.5) bekar, 15'i (%7.5) ise evli ve diğerleri olduklarını belirtmişlerdir. Örneklem 80'ni (%40) İlahiyat, 120'si (%60) ise diğer bölümlerde eğitimlerini devam ettirmekte olduklarını belirtmişlerdir. Gelir durumu bakımından ise 18'i (%9) gelir durumunu kötü-çok kötü, 124'ü (%62) gelir durumunu orta ve 58'i (%29) gelir durumunu iyi-çok iyi olarak beyan etmiştir. Yaşadığı yer bakımından öğrencilerin 40'ı (%20) köy, 9'u (%4.5) kasaba, 70'i (%35) ilçe ve 81'i (%40.5) il merkezlerinde hayatlarını sürdürmekte olduklarını ifade etmişlerdir.

Ölçme Araçları

Araştırmada ölçek üç bölümden oluşmaktadır; *Kişisel Bilgi Formu*, *İntihara Karşı Tutumlar* ve *Bireysel Din Envanteri*'nden oluşan anket formu, bilgi toplama ve ölçme aracı olarak kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Formda katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, fakülte, gelir ve yaşadığı yer tespiti yönelik sorulara yer verilmiştir.

İntihara Karşı Tutumlar: Bireyin intihara karşı tutumunu ölçmek amacıyla 24 sorudan oluşan bu ölçek katılımcıların "Tamamen Katılıyorum" ile "Tamamen Katılmıyorum" arasında değerlendirme yapacakları 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek Eskin²² tarafından geliştirilmiş ve yaptığı birçok çalışmada kullanılmıştır. Biz de bu çalışmada bu ölçeği esas aldık.

Bu ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği elde edilen bulgular sonucunda elde edilmiş, İntihara Karşı Tutumlar ölçeğini oluşturan soruların madde ağırlık yükleri Kasier-Meyer-Olkin (KMO) ölçek yeterliliği Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri tablo halinde verilmiştir.

(KMO=,860;p=,000;Cronbach Alfa ,6682	Faktör
--------------------------------------	--------

²² Mehmet Eskin, *İntihar*, Ankara: Çizgi Tıp Yayınevi; 2003.

	Ağırlığı
1. İntihar Kabul Edilebilir Değildir	,8061
2. İntihar Sonrası Cezalandırma	,5629
3. İntihar Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir	,5825
4. İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme	,6217
5. İntihar Davranışını Saklama	,6058
6. İntiharı Sıkça Konuşma	,6278

İntihara Karşı Tutumlar ölçeğinde katılımcılara, intihara yönelik ifadelerin kendileri için ne derece uygun olup olmadığı sorulmuştur. Her soruda “tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum” şeklinde şıklar yer almıştır.

Dindarlık: Araştırmada katılımcıların dindarlık düzeylerini tespit etmek amacıyla Zagumny, Pierce, Adams ve Fallos tarafından geliştirilen ve psikometrik analizleri yapılan *Bireysel Din Envanteri (Individual Religion Inventory)* kullanılmıştır.²³ Söz konusu ölçek, bireylerin ferdi hayatında dinin etkisini, dini bilgi düzeyini ve dini anlayışını geliştirmeye verdiği önemi, dinin bireysel hayatında taşıdığı değeri ölçmeyi hedefleyen, tek boyutlu 6 maddelik bir ölçektir:

Sıklıkla dinim hakkında bilgiler okuyorum.

Kendi dinimi daha çok anlamaya çalışıyorum

Hayatın anlamıyla ilgili birçok sorunun cevabını içerdiği için, din benim için önemlidir

Dini inançlarım, yaşama karşı bütün bakış açımı etkilemektedir

Din, hayatımdaki bütün uğraşları etkilemektedir

Kişisel olarak dini düşünce ve dualara belirli bir süre ayırmak benim için önemlidir

Maddelerin her biri için seçenekler ise, ‘bana hiç uygun değil (1 puan), bana uygun değil (2 puan), bana biraz uygun (3 puan), bana oldukça uygun (4puan) ve bana çok uygun (5 puan) şeklindedir. Ölçekte 6 madde olduğundan ölçekten alınan en düşük puan 6, en yüksek puan ise 30’dur. Ölçekteki altı soru faktör analizine tabi tutulmuş, ölçeği oluşturan maddelerin tek boyutta toplandığı, ölçeğin varyansı açıklayıcılık oranının %57.7 olduğu görülmüştür. Ölçek,

²³ Zagumny, M. J., Pierce, K.E., Adams, K. &Fallos, S.L., “Psychometric Analysis of the Religious Identity Index”, Presentation at the 24th Annual Convention of the Association for Psychological Science, May 24-27, 2012, Chicago, IL.

Ayten tarafından İngilizceden tercüme edilmiş ve ölçeğin Türkçesi için güvenilirlik geçerlilik çalışması yapılmıştır. Bu araştırmada ölçek söz konusu çalışmadaki haliyle kullanılmış, araştırmaya has güvenilirlik geçerlilik çalışması yapılmamıştır.²⁴

Verilerin Toplanması ve İstatistiksel Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan anket, Mart 2017’de öğrencilere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Anketlerin belli bir kısmı ise anketörlerce uygulanmıştır. Uygulamanın nasıl yapılacağı ve nelere dikkat edileceği konusunda da bilgi verilmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi dağıtılan 220 anketten, doldurulmuş olarak geri gelenlerin kontrolünden sonra, eksik veya yarım bırakılmış birkaç anket hariç, geri kalan 200 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Veri analizi, SPSS paket programı yardımıyla yapılmıştır. Veri temizleme işleminden sonra olumsuz ifadelerin puanları yeniden kodlanma yöntemiyle değiştirilmiştir. Ölçeği oluşturan maddeleri faktörleştirmede temel bileşenler analizi, maddeler arasındaki iç-tutarlılığı belirlemek için iç-tutarlılık analizi ve sürekli değişkenler arasındaki ilişkinin tespitinde t-test ve ANOVA analizleri kullanılmıştır.

Araştırmada sürekli değişken ile süreksiz değişkenler arasındaki ilişkinin tespitinde t-test ve ANOVA kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek için ise regresyon analizi kullanılmıştır. Bu araştırmanın içeriği daha çok birincil verilere dayanmaktadır. Bununla birlikte konunun teorik alt yapısının oluşturulması, ölçeğin hazırlanması, bulguların yorumlanması ve karşılaştırmaların yapılması sırasında diğer araştırmaların ulaştığı bulgulardan da ikincil veriler olarak faydalanılmıştır.

Bulgular

İntihara Bakış Cinsiyet Farklılığına Göre Değişmekte midir?

²⁴ Ali Ayten, Din Ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları Ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma, *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 13, Sayı 3, 2013 ss. 7-31; Ölçeğin Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değeri (.758); Bartlett’s Test of Sphericity değeri($\chi^2=819,682$; $p=000$) olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini gösteren Cronbach Alfa değerinin $\alpha=.851$ olduğu görülmüştür. Bu istatistiksel değerler neticesinde ölçeğin uygulanabilir olduğu anlaşılmıştır. Ölçeği oluşturan her bir maddenin birbiriyle ilişkisi gösteren korelasyon katsayıları ise, $r=.394$ ile $r=.736$ arasında değişmektedir ($p=.000$).

Toplumumuzda artış içerisinde olan intihar konusu hemen hemen tüm sosyal bilimlerde işlenmektedir. Sosyal bilimler içerisinde intihar konusu farklı amprik çalışmalara da konu edinmektedir. Bu çalışmayla birlikte öğrencilerinin intihara bakışı ve bireysel dindarlığı anlamaya çalışacağız.

Cinsiyete Göre İntihara Bakış

Cinsiyet ile intihara bakış yaklaşım boyutları arasında ilişki olup olmadığını, başka bir ifadeyle erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında intihara bakış yaklaşım boyutları açısından fark olup olmadığını belirlemek amacıyla “Bağımsız Grup t-testi” analizi uygulanmıştır. Araştırmada, kız öğrencilerin intiharı olumsuz bir hareket olarak bakışı erkek öğrencilere göre daha fazla olacağı öngörülmüştür. Analiz sonrasında elde edilen bulgular aşağıda tablo olarak sunulmaktadır.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere intihara bakış, *İntihar Kabul Edilebilir Değildir*, boyutunda erkek öğrencilerin ortalaması ($M=4,59$), kız öğrencilerin ortalamasına ($M=4,83$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımından anlamlı bir düzeydedir ($p=.005$). Bu bulgulara göre, kız öğrencilerin intiharı bir çözüm olarak görme konusunda erkek öğrencilere göre daha az eğilimi oldukları anlaşılmaktadır.

İntihar Sonrası Cezalandırma boyutunda erkek öğrencilerin ortalaması ($M=2,20$), kız öğrencilerin ortalamasına ($M=2,05$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımından anlamlı bir düzeydedir ($p=.005$). *İntihar Sonrası Cezalandırma* boyutunda olduğu gibi *Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir* boyutunda da erkek öğrencilerin ortalaması ($M=3,18$), kız öğrencilerin ortalamasına ($M=3,09$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca bu boyuta da gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımından anlamlı bir düzeydedir ($p=.016$). Bu sonuçlara göre erkek öğrenciler kız öğrencilere nazaran ölüm sonra cezalandırmayı ve intihar edenlerin ruhsal sorunların daha yüksek olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo-1:Cinsiyete Göre İntihara Bakış Böyutları t-test Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	Sayı	Ortalama x	Std. S	T	P
İntihar Kabul Edilebilir Değildir	Bay	60	4,59	,8424	-3,210	,000
	Bayan	140	4,83	,5684		
İntihar Sonrası Cezalandırma	Bay	60	2,20	1,3036	1,256	,005
	Bayan	140	2,05	,9089		
Ruhsal Bir Hastalığa	Bay	60	3,18	1,2125	,826	,016

İşarettir	Bayan	140	3,09	1,0624		
İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme	Bay	60	2,04	,9418	-1,796	,013
	Bayan	140	2,21	,7877		
İntihar Davranışını Saklama	Bay	60	3,13	1,1671	-,787	,022
	Bayan	140	3,23	1,1238		
İntiharı Sıkça Konuşma	Bay	60	2,97	,9621	-2,811	,041
	Bayan	140	3,25	,9763		
Bireysel Dindarlık	Bay	60	4,20	,7320	-,238	,452
	Bayan	140	4,22	,6746		

İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme boyutunda erkek öğrencilerin ortalaması ($M=2,04$), kız öğrencilerin ortalamasına ($M=2,21$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımdan anlamlı bir düzeydedir ($p=.013$). *İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme* boyutunda olduğu gibi *İntihar Davranışını Saklama* boyutunda da erkek öğrencilerin ortalaması ($M=3,13$), kız öğrencilerin ortalamasına ($M=3,23$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca bu boyutta da gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımından anlamlı bir düzeydedir ($p=.022$). Bu sonuçlara göre erkek öğrenciler kız öğrencilerine nazaran sorunlar ile iletişime geçme ve intihar davranışını gizleme konusunda daha az dikkat ettikleri anlaşılmaktadır. İntihara bakışın son boyutu olan *İntiharı Sıkça Konuşma* noktasında erkek öğrencilerin ortalaması ($M=2,97$) kız öğrencilerin ortalamasına ($M=3,25$) göre daha düşüktür. Aynı zamanda gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımdan da anlamlı bir düzeydedir ($p=.041$).

Bireysel dindarlık açısından, erkek öğrencilerin ortalaması ($M=4.20$) kız öğrencilerin ortalamasına ($M=4.22$) göre daha düşük olmasına karşın, farklılık istatistiksel açıdan anlamlı olmamıştır. Bu sonuçlara göre erkek ve kız öğrencilerin bireysel dindarlık bakımından benzer özelliklere sahip olduklarını düşünebiliriz. Ayrıca bütün bu bulgular, "Kızların intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi erkek gençlere göre daha yüksektir" şeklindeki hipotezlerimizin kısmen desteklendiğini göstermektedir.

Medeni Duruma Göre İntihara Bakış

Medeni durum ile intihara bakış ve bireysel dindarlık boyutları arasında ilişki olup olmadığını, başka bir ifadeyle evli ile bekar öğrenciler arasında intihara bakış ve bireysel dindarlık boyutları

açısından fark olup olmadığını belirlemek amacıyla “Bağımsız Grup t-testi” analizi uygulanmıştır. Araştırmada, evli öğrencilerin intihara bakışı bekar öğrencilere göre daha olumlu yaklaşımları olacağı öngörülmüştür. Analiz sonrasında elde edilen bulgular aşağıda tablo olarak sunulmaktadır.

Tablo-2: Medeni Hala Göre İntihara Bakış Boyutları t-test Sonuçları

Bouyut	Medeni Hal	Sayı	Ortalama X	Std. S	T	P
İntihar Kabul Edilebilir Değildir	Bekar	185	4,70	,6957	-,891	,618
	Evli	15	4,82	,9562		
İntihar Sonrası Cezalandırma	Bekar	185	2,10	1,1083	-1,014	,263
	Evli	15	2,31	1,1924		
Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir	Bekar	185	3,13	1,1316	,093	,680
	Evli	15	3,11	1,1992		
İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme	Bekar	185	2,15	,8629	1,741	,993
	Evli	15	1,88	,8867		
İntihar Davranışını Saklama	Bekar	185	3,19	1,1452	,383	,577
	Evli	15	3,11	1,1482		
İntiharı Sıkça Konuşma	Bekar	185	3,14	,9761	1,552	,578
	Evli	15	2,86	,9857		
Bireysel Dindarlık	Bekar	185	4,20	,6978	-,443	,750
	Evli	15	4,26	,7501		

Tablo-2’de görüldüğü üzere, intihara bakış “İntihar Kabul Edilebilir Değildir” ve “İntihar Sonrası Cezalandırma” boyutları dışında diğer alt boyutlarda bekar öğrencilerin ortalamaları evli öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak bekarlar ile evliler arasındaki fark istatistiki bakımdan anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Bu sonuçlara göre, hem bekar öğrenciler hem de evli öğrenciler intihar konusunda benzer düşüncelere sahip oldukları söylenebilir.

Bireysel dindarlık açısından, bekar öğrencilerin ortalaması ($M=4.20$) evli öğrencilerin ortalamasına ($M=4.26$) göre daha düşük olmasına karşın, farklılık yine istatistiksel açıdan anlamlı olmamıştır. Bu sonuçlara göre bekar ve evli öğrencilerin bireysel dindarlık bakımından benzer özelliklere sahip olduklarını düşünebiliriz. Ayrıca bütün bu bulgular, “Bekar öğrencilerin intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi evli öğrencilere göre daha yüksektir” şeklindeki hipotezlerimizin desteklenmediğini göstermektedir.

Öğrenim Görülen Fakülteleere Göre İntihara Bakış

Eğitim farkı ile intihara bakış ve bireysel dindarlık boyutları arasında ilişki olup olmadığını, başka bir ifadeyle İlahiyat ile diğer farklı bölümlerde okuyan öğrenciler arasında intihara bakış ve bireysel dindarlık boyutları açısından fark olup olmadığını belirlemek amacıyla “Bağımsız Grup t-testi” analizi uygulanmıştır. Araştırmada, İlahiyat okuyan öğrencilerin intihara bakışı diğer farklı bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha olumlu yaklaşımları olacağı öngörülmüştür. Analiz sonrasında elde edilen bulgular aşağıda tablo olarak sunulmaktadır.

Tablo-3:Fakülte Durumuna Göre İntihara Bakış Boyutları t-test Sonuçları

Boyut	Fakülte	Sayı	Ortalama x	Std. S	T	P
İntihar Kabul Edilebilir Değildir	İlahiyat	80	4,81	,5490	1,274	,238
	Diğer Bölümler	120	4,76	,7194		
İntihar Sonrası Cezalandırma	İlahiyat	80	2,33	1,6115	2,679	,003
	Diğer Bölümler	120	1,87	,8088		
Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir	İlahiyat	80	3,13	1,2534	,868	,572
	Diğer Bölümler	120	3,11	1,1170		
İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme	İlahiyat	80	1,96	,8645	2,617	,322
	Diğer Bölümler	120	1,99	,7393		
İntihar Davranışını Saklama	İlahiyat	80	2,94	1,1784	,753	,687
	Diğer Bölümler	120	3,03	1,4089		
İntiharı Sıkça Konuşma	İlahiyat	80	2,71	,9262	1,973	,030
	Diğer Bölümler	120	3,13	,9996		
Bireysel Dindarlık	İlahiyat	80	4,38	,5037	4,129	,000
	Diğer Bölümler	120	4,02	,4507		

Tablo3'te de görüldüğü üzere intihara bakış, *İntihar Kabul Edilebilir Değildir* ve *Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir* boyutunda İlahiyat öğrencilerin ortalaması diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin ortalamasına göre daha yüksek olmasına karşın, farklılık istatistiksel açıdan anlamlı olmamıştır. Bu bulgulara göre, İlahiyat okuyan öğrencilerin intiharı bir çözüm olarak görme konusunda diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha az eğilimli olukları; intihar edenlerin ruhsal sorunlarını ise daha yüksek olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

İntihar Kabul Edilebilir Değildir ve *Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir* boyutunda olduğu gibi *İntihar Sonrası Cezalandırma* boyutunda da İlahiyat okuyan öğrencilerin ortalaması ($M=2,33$), diğer bölümlerde

okuyan öğrencilerin ortalamasına ($M=1,87$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak burada bu fark istatistik bakımdan anlamlı bir düzeydedir ($p=.003$). Bu sonuçlara göre İlahiyat okuyan öğrenciler diğer bölümlerde okuyan öğrencilere nazaran ölüm sonra cezalandırmayı daha yüksek bir evet ile kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme ve İntihar Davranışını Saklama boyutunda İlahiyat okuyan öğrencilerin ortalaması, diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin ortalamasına göre daha düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımdan anlamlı olmamıştır. Bu sonuçlara göre İlahiyat okuyan öğrenciler diğer bölümlerde okuyan öğrencilerine nazaran sorunlar ile iletişime geçme ve intihar davranışını gizleme konusunda daha az dikkat ettikleri anlaşılmaktadır.

İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme ve İntihar Davranışını Saklama boyutunda olduğu gibi *İntiharı Sıkça Konuşma* boyutunda da İlahiyat okuyan öğrencilerin ortalaması ($M=2,71$) Diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin ortalamasına ($M=3,13$) göre daha düşüktür. Ancak burada bu fark istatistik bakımdan da anlamlı bir düzeydedir ($p=.030$). Bu sonuçlara göre İlahiyat okuyan öğrenciler diğer bölümlerde okuyan öğrencilerine göre intihar konusunu fazla dile getirmediklerini anlaşılmaktadır.

Bireysel dindarlık açısından, İlahiyat okuyan öğrencilerin ortalaması ($M=4.38$) diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin ortalamasına ($M=4.02$) göre daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Aynı zamanda gruplar arasındaki bu fark istatistik bakımdan anlamlı bir düzeydedir ($p=.000$). Bu sonuçlara göre İlahiyat okuyan öğrencilerin ve diğer bölümlerde okuyan öğrencilerin bireysel dindarlık bakımından farklı özelliklere sahip olduklarını düşünebiliriz. Ayrıca bütün bu bulgular, “İlahiyat okuyan öğrencilerin intihara olumsuz bakış ve bireysel dindarlık düzeyi diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir” şeklindeki hipotezlerimizin desteklendiğini göstermektedir.

Gelir Düzeyine Göre İntihara Bakış

Gelir durumunu ve yaşanan yerin özelliği gibi değişkenler ile intihara bakış arasındaki ilişkiyi incelemek için ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırmada, gelir durumunun, öğrencilerin intihara bakışları üzerinde etkide bulunup bulunmadığı analiz sonuçları Tablo 4’te özetlenmiştir.

Aşağıdaki Tablo’da özetlenen ANOVA sonuçlarına göre, gelir durumu ile intihara bakış *İntihar Kabul Edilebilir Değildir* ($F(20-200)=,371,p>,05$), *İntihar Sonrası Cezalandırma* ($F(20-200)=,404,p>,05$),

Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir ($F(20-200)=,745,p>,05$), *İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme* ($F(20-360)=,866,p>,05$), *İntihar Davranışını Saklama* ($F(20-200)=1,265,p>,05$) ve *İntiharı Sıkça Konuşma* ($F(20-200)=,839,p>,05$) boyutlarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Gelir durumu ile bireysel dindarlık ($F(20-200)=3,427,p<,05$) arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için gerçekleştirilen Scheffe testi sonuçlarına göre gelir durumu İyi olan öğrenciler ile gelir durumu Kötü olan öğrenciler arasındadır. Zira gelir durumu iyi olan öğrenciler bu boyutta en yüksek ortalamaya ($x=4,34$) sahip iken, en düşük ortalamaya da ($x=4,01$) gelir durumu Kötü olan öğrenciler sahiptir.

Tablo 4: Gelir Durumuna Göre İntihara Bakış Boyutlarının Ortalama, Standart Sapma, ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Gelir Durumu	Sayı	Ortalama x	Std. S	F	P	Fark
İntihar Kabul Edilebilir Değildir	1. Kötü	18	4,66	,5596	,371	,690	-
	2. Orta	124	4,69	,7437			
	3. İyi	58	4,75	,7182			
	Toplam	200	4,71	,7217			
İntihar Sonrası Cezalandırma	1. Kötü	18	2,02	1,1403	,404	,668	-
	2. Orta	124	2,09	,9705			
	3. İyi	58	2,16	1,3105			
	Toplam	200	2,12	1,1159			
Ruhsal Bir Hastalığa İşaret	1. Kötü	18	3,24	,7919	,745	,476	-
	2. Orta	124	3,16	1,1671			
	3. İyi	58	3,04	1,1455			
	Toplam	200	3,13	1,1361			
İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme	1. Kötü	18	2,34	1,0147	,866	,422	-
	2. Orta	124	2,13	,8496			
	3. İyi	58	2,09	,8650			
	Toplam	200	2,13	,8674			
İntihar Davranışını Saklama	1. Kötü	18	3,29	1,0879	1,265	,284	-
	2. Orta	124	3,25	1,2201			
	3. İyi	58	3,06	1,0240			
	Toplam	200	3,18	1,1441			
İntiharı Sıkça Konuşma	1. Kötü	18	3,17	1,0192	,839	,433	-
	2. Orta	124	3,06	,9953			
	3. İyi	58	3,19	,9458			
	Toplam	200	3,12	,9788			

Bireysel Dindarlık	1. Kötü	18	4,01	,7287	4,408	,013	1-3
	2. Orta	124	4,14	,7205			
	3. İyi	58	4,34	,6466			
	Toplam	200	4,21	,7017			

Ayrıca bütün bu bulgular, “Gelir durumu kötü olan öğrencilerin intiharı olumsuz olarak bakışı gelir durumu iyi olanlara nazaran; gelir durumu iyi olanların bireysel dindarlık gelir durumu kötü olanlara göre daha azdır” şeklindeki hipotezimizi kısmen desteklenmektedir.

İkamet Dilen Yere Göre İntihara Bakış

Öğrencilerin yaşadığı yer ile intihara bakış arasındaki ilişkiyi ve gruplar arasında fark olup olmadığını, başka bir ifadeyle öğrencilerin hayatlarını yaşamakta oldukları yerin yoğun olup olmamasının intihara bakışı nasıl etkilediğine ilişkin analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 5: Yaşanan Yer Bakımından İntihara Bakışı Boyutlarının Ortalama, Standart Sapma, ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Boyut	Yaşadığı Yer	Sayı	Ortalama X	Std. S	F	P	Fark
İntihar Kabul Edilebilir Değildir	Köy	40	4,71	,7634	,072	,975	-
	Kasaba	9	4,75	,5701			
	İlçe	70	4,71	,8650			
	İl	81	4,70	,6406			
	Toplam	200	4,72	,7217			
İntihar Sonrası Cezalandırma	Köy	40	1,99	,9032	,718	,542	-
	Kasaba	9	2,15	,9315			
	İlçe	70	2,21	1,0718			
	İl	81	2,18	1,3856			
	Toplam	200	2,12	1,1159			
Ruhsal Bir Hastalığa İşaretir	Köy	40	3,02	1,1384	1,722	,162	-
	Kasaba	9	3,26	1,1191			
	İlçe	70	2,98	1,0900			
	İl	81	3,28	1,1625			
	Toplam	200	3,13	1,1361			
İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme	Köy	40	2,19	,9636	2,328	,074	-
	Kasaba	9	1,96	,7299			
	İlçe	70	2,29	,7963			
	İl	81	2,03	,8638			
	Toplam	200	2,13	,8674			
İntihar Davranışını Saklama	Köy	40	3,19	1,0379	,474	,700	-
	Kasaba	9	3,10	1,0288			

	İlçe	70	3,31	1,0388			
	İl	81	3,14	1,3539			
	Toplam	200	3,18	1,1441			
İntiharı Sıkça Konuşma	Köy	40	3,02	,9624	1,575	,195	-
	Kasaba	9	3,04	,7912			
	İlçe	70	3,31	1,0565			
	İl	81	3,11	1,0127			
	Toplam	200	3,12	,9788			
Bireysel Dindarlık	Köy	40	4,24	,6090	,272	,846	-
	Kasaba	9	4,20	,8252			
	İlçe	70	4,23	,6600			
	İl	81	4,16	,7529			
	Toplam	200	4,21	,7017			

Yukarıdaki tabloda özetlenen analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin yaşadıkları yer bakımından intihara bakış arasında pek anlamlı farklılıklar bulunduğunu ifade edemeyiz. Tablo'da özetlenen ANOVA sonuçlarına göre, yaşadığı yer ile intihara bakış *İntihar Kabul Edilebilir Değildir* ($F(20-200)=,072,p>,05$), *İntihar Sonrası Cezalandırma* ($F(20-200)=,718,p>,05$), *Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir* ($F(20-200)=1,722,p>,05$), *İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme* ($F(20-200)=2,328,p>,05$), *İntihar Davranışını Saklama* ($F(20-200)=,474,p>,05$) ve *İntiharı Sıkça Konuşma* ($F(20-200)=1,575,p>,05$) boyutlarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Bireysel dindarlık ($F(20-200)=4,129,p>,05$) konusunda da anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ayrıca bütün bu bulgulara göre, "Küçük yerleşim yerinde yaşayan öğrencilerin intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık büyük yerleşim yerlerinde yaşayan öğrencilere göre daha fazladır" şeklindeki hipotezimiz kısmen desteklenmektedir.

Bireysel Dindarlığa Göre İntihara Bakış

Tarihte olduğu gibi günümüzde de insanlar farklı sıkıntılar ile baş başa kalmaktadır. Bu tür sıkıntılarla baş edemeyen bireyler bazen intihar yolunu tercih edebiliyorlar. Ancak intihar konusunda tüm kutsal metinler karşı çıkmaktadır. Bu çerçevede "Bireysel dindarlık ile intihara bakış arasında nasıl bir ilişki vardır?" sorusu gündeme gelmektedir. Bu soruyu cevaplamak ve bu konuyla ilgili hipotezimizi test etmek için Regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo-6: Bireysel dindarlık ve intihar bakışı arasındaki ilişki (Regresyon analizi, Enter metot)

R^2	ΔR^2	B	t	F	P
-------	--------------	---	---	---	---

.017	.020	.008	3.588	.018	.000
Bağımsız Değişken: <i>Bireysel Dindarlık</i>					
Bağımlı Değişken: <i>İntihara Bakış</i>					

Tablo-6'da açıkça bir şekilde görülmektedir ki bireysel dindarlık, intihara bakış konusunda çok anlamlı ve etkileycidir. Beta katsayısına da baktığımız zaman bireysel dindarlık ile intihara bakış arasında olumlu bir ilişkinin olduğu açık bir şekilde görülmektedir ($\beta=.007$, $t=4.596$, $p=.000$). Bu sonuçlara göre diyebiliriz ki, bireysel dindarlık arttıkça intihar düzeyinin azalmasında da artış görülmektedir. Bu bulgular aynı zamanda, "Öğrenciler genel olarak bireysel dindarlığın yüksek olması intihar düzeylerinin azalması konusunda olumlu etkiye sahiptirler" şeklindeki hipotezi desteklemektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada temel olarak Kırklareli Üniversitesi bünyesindeki İlahiyat Fakültesi ve İlahiyat dışındaki bölümlerde eğitim gören öğrencilerinden seçilen bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen surveyeyle öğrencilerin intihara bakışı ve bireysel dindarlık incelenmiştir. Ayrıca intihara bakış ile bireysel dindarlık ile cinsiyet, medeni durum, fakülte farkı, gelir durumu veya yaşadığı yer gibi bazı demografik değişkenlerin ilişkisi de ele alınmıştır.

Araştırmada intihara bakışı ve bireysel dindarlık konusunda erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında, boyutların tamamında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kız öğrencilerin intiharı kabul edilebilir bulmadığı, intihara sebep olan sorunlar ile iletişime geçme, intihar olayını saklama ve intiharı sıkça konuşma konusunda erkek öğrencilere göre daha çok başvurdukları görülmüştür. Başka bir ifadeyle, kız öğrenciler maddi, hastalık vb. sıkıntılar ile baş başa kaldıklarında erkek öğrencilere göre intiharı bir çözüm olarak görme konusunda daha az eğilimli oldukları görülmektedir.

Farklılık istatistiksel açıdan anlamlı olmazsa da benzer bir durum Bireysel Dindarlık konusunda da geçerlidir. Araştırma sonuçlarına göre Bireysel Dindarlık konusunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha pozitif düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca bu sonuçlara göre "Kızların intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi erkek öğrencilere nazaran daha yüksektir" şeklindeki hipotezlerimiz kısmen desteklenmektedir.

Konuyla ilgili literatüre baktığımız zaman benzer ve aynı zamanda farklı sonuçların ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Çünkü yapılan bazı çalışmalarda erkeklerin kadınlardan²⁵ bazılarında ise kadınların erkeklerden²⁶ daha fazla intihar düşüncesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak kadınlar erkeklere göre daha fazla intihar girişiminde bulunmakla birlikte ölümle sonuçlanan intiharlar erkeklerde daha fazla görülmektedir.²⁷ Aynı zamanda yapılan çalışmaların genelinde elde edilen sonuçlar ile bizim çalışmamızda elde edilen sonuçlar arasında bazı boyutlarda farklılıklar görülmektedir. Mesela, Altuntop tarafından *Dindarlık İntihar İlişkisi* ile ilgili yapmış olduğu araştırmada, intihar girişiminde bulunma oran konusunda kız deneklerin ortalaması (%10.8) erkek deneklerin ortalamasına (%6.1) nazaran daha yüksek olarak görülmüştür.²⁸ Aynı şekilde Ağlıkaya tarafından yapılan çalışmada, intihar girişimindeki 2:1 oranını destekleyerek, (13 kadın girişimcisine karşın 11 erkek girişimci), kadın erkek oranı tespit edilmiştir.²⁹ Benzer sonuçlar Ali tarafından yapılan Yüksek Lisans çalışmasında da tespit edilmiştir. Bu çalışmaya katılan 24 kişiden %79,2'si bayan %20,8'i ise erkeklerden oluştuğu görülmüştür.³⁰ Keza Ulusoy ve diğerlerinin *Ergenlik Döneminde İntihar Algısı* çalışmasında cinsiyet ile gencin intihara teşebbüs etmiş bireylere karşı saygı duyması arasındaki ilişkiye bakıldığında, erkeklerin intihara teşebbüs edenlere saygı duyma

²⁵ Batıgün, İntihar olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme, *Türk Psikiyatri Dergisi*,2005, 16 (1), 29-39.

²⁶ Druss, B. ve Pincus, H.,*Suicida Lideation Andsuicide Attempts in General Medical Illnesses*, Archives of Internal Medicine, 2000, 160, 1522-1526.

²⁷ Ajdacic-Gross, V.,Bopp, M., Gostynski, M., Lauber, C., Gutzwiller, F. ve Rössler, W. (2006). Age-Period-Cohort Analysis of Swiss Suicide Data 1881-2000. *European Archives of Psychiatry Clinical Neuroscience*, 256, 207- 214; Lee, S.,Fung, S., Tsang, A., Liu, Z., Huang, Y., He, Y. ve ark.(2007). Life time Prevalence of Suicideide Ation, Plan Andattempt in Metropolitan China. *Acta Psyciatr Scand*, 116, 429-437; Sayıl, I. ve Devrimci, H. Ö. (2003). Suicide Attempts in Turkey: Results of The WHO-EURO Multicentre Study on Suicidal be Havior. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48, 324-329.

²⁸ Halit Altuntop, *Dindarlık İntihar İlişkisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, s.109.

²⁹ Ağlıkaya, *İntihar Girişiminde...*, s.157.

³⁰ Muhammed Ali, *İntihar Din Psikolojik Bir İnceleme (Van İl Örneği)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisana Tezi, 2007, s.117.

eğilimlerinin daha düşük olduğunu (%56.90), kızlarda ise bu oranın arttığı (%71.90)³¹ tespit edilmiştir. Yine, Deveci ve diğerlerinin yapmış olduğu çalışmada da kadınların daha fazla intihar düşüncesi içinde bulunduğu saptanmıştır.³² Ayrıca bireysel idarlık konusunda da daha önce yapılan çalışmalarla paralelik göstermektedir. Mesela Ayten³³ tarafından yapılan çalışmada kadınların bireysel dindarlıktan aldığı puan erkeklere göre daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Kısacası bu sonuçlar bize literatürdeki kadınların erkeklere nazaran daha fazla intihar düşüncesi ve intihar girişim ile bireysel dindarlık konusunda da daha eğilimli oldukları düşüncesini kısmen desteklemektedir. Bu durumun kadınların hem fiziki hemde ruhsal yapısına bağlı olduğu düşünülebilir. Bayanların özellikle fiziki açıdan daha zayıf olmaları onların farklı baskılara veya şiddete maruz kalmalarına neden olmaktadır. Bu durumlar karşısında kadınların intiharı düşünme veya başvurmaları daha kolay olabilmektedir.

Araştırmada intihara bakışı ve bireysel dindarlık konusunda bekâr öğrenciler ile evli öğrenciler arasında, boyutların tamamında istatistik bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak "İntihar Kabul Edilebilir Değildir" ve "İntihar Sonrası Cezalandırma" boyutlarında evli öğrencilerin ortalamaları daha yüksek iken diğer alt boyutlarda bekâr öğrencilerin ortalamaları evli öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, evli öğrencilerin intiharın kabul edilebilir olmadığı ve intihar sonrası cezalandırma konusunda bekar öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Başka bir ifadeyle, evli öğrenciler maddi, hastalık vb. sıkıntılar ile baş başa kaldıklarında bekar öğrencilere göre intiharı daha az düşünmekte oldukları görülmektedir.

Farklılık istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da benzer bir durumun bireysel dindarlık konusunda da geçerli olduğunu görüyoruz. Araştırma sonuçlarına göre bireysel dindarlık konusunda evli öğrencilerin bekar öğrencilere nazaran daha pozitif düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca bu sonuçlara göre "Bekar öğrencilerin

³¹ Demet Ulusoy ve Diğerleri, Ergenlik Döneminde İntihar Algısı; Lise Son Sınıf Geçliği Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2005, Cilt 22, Sayı: 1, s. 264.

³² Artuner Deveci ve Diğerleri, Manisa İli Kent Merkezinde İntihar Düşüncesi ve Girişimi Yaygınlığı, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2005, 16(3), s. 175.

³³ Ali Ayten, Din Ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları Ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 13, Sayı 3, 2013, s.18.

intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık düzeyi evli öğrencilere göre daha yüksektir” şeklindeki hipotezlerimiz desteklenmemiştir.

Literatüre bakıldığında, benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Mesela, Durkheim’in meşhur İntihar çalışmasında, evli olma durumunun intihar tehlikesini yaklaşık yarıya indirdiğini ifade eder.³⁴ Aynı şekilde Altuntop tarafından yapılan çalışmada bekâr öğrencilerin (%23,6) evli öğrencilere (%6,3) nazaran daha çok intihar girişiminde bulduklarını tespit edilmiştir.³⁵ Benzer sonuçlar Ali tarafından yapılan Yüksek Lisans çalışmasında da tespit edilmiştir. Bu çalışmaya katılan deneklerin %79,2’si (19 kişi) bekâr, %20,8’inin (5 kişi) evli olduğu görülmüştür.³⁶ Bu durumun evli olan insanların daha çok sorumluluk sahibi olduklarını göstermektedir. Ayrıca aile faktörünün intihara karşı güçlü bir koruyucu olduğunu söyleyebiliriz. Kısacası intihar davranışı ve medeni durum değerlendirildiğinde bekarların intihar oranı evlilere kıyasla iki kat daha fazla olduğu görülmüştür.

Araştırmada deneklerin fakülte farkı ile intihara bakış ve bireysel dindarlık konusunda yapılan analiz sonuçlarına göre “İntihar Sonrası Cezalandırma” ve “İntiharı Sıkça Konuşma” boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu iki boyutta olduğu gibi farklılık istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da *İntihar Sonrası Cezalandırma* ve *Ruhsal Bir Hstaliğe İşaret* buyutlarında İlahiyat okuyan öğrenciler; *İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme* ve *İntiharı Davranışını Saklama* boyutunda ise İlahiyat dışı bölümlerde okuyan öğrencilerin daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

İntihar Sonrası Cezalandırma ve *İntiharı Sıkça Konuşma* boyutlarında olduğu gibi Bireysel Dindarlık konusunda da anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ayrıca bu sonuçlara göre “İlahiyat okuyan öğrencilerin intihara olumsuz bakış ve bireysel dindarlık düzeyi diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha yüksektir” şeklindeki hipotezimiz de desteklenmektedir.

Araştırmada gelir durumu ile intihara bakış ve bireysel dindarlık konusunda boyutların tamamında istatistik bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak “İntihar Kabul Edilebilir Değildir”, “İntihar Sonrası Cezalandırma” ve “İntiharı Sıkça Konuşma” boyutlarında gelir durumu iyi olan öğrencilerin ortalamaları daha yüksek iken diğer alt boyutlarda gelir durumu kötü olan öğrencilerin ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle,

³⁴ Durkheim, *İntihar*, s.195.

³⁵ Altuntop, *Dindarlık İntihar İlişkisi*, s.78.

³⁶ Ayten, *İntihar Din Psikolojik Bir İnceleme (Van İl Örneği)*, s.118.

gelir durumu iyi olan öğrenciler maddi, hastalık vb. sıkıntılar ile başa kaldıklarında gelir durumu kötü olan öğrencilere göre intiharı daha az düşündükleri söylenebilir.

Gelir durumu ile Bireysel Dindarlık konusunda ise gelir durumu iyi olan öğrencilerin gelir durumu kötü olan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde istatistik bakımından da anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca bütün bu bulgular, “Gelir durumu kötü olan öğrencilerin intihara olumlu bir hareket olarak bakışı gelir durumu iyi olanlara nazaran; gelir durumu iyi olanların bireysel dindarlık gelir durumu kötü olanlara göre daha azdır” şeklindeki hipotezimizi kısmen desteklemektedir.

Daha önce yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Mesela, Durkheim ekonomik krizlerin intihara eğilimli kişi üzerinde ağırlaştırıcı etkisi olduğunu ifade etmiştir.³⁷ Aynı şekilde Ali tarafından yapılan Yüksek Lisans çalışmasında da intihar girişiminde bulunanlara bakıldığında %41,7’si alt, %41,7’si orta, %8,3’ü ise üst gelir grubunda bulunmaktadır. Ayrıca deneklerin %8,3’ü ise sorulara cevap vermediğini görülmüştür.³⁸ Benzer sonuçlar Bulduk tarafından *Türkiye’de İntihar Olgusunun Çözümlemesi Batman Örneği* yüksek lisans çalışmasında da elde edilmiştir. Burada elde edilen sonuçlara göre katılımcıların % 34’ü intihar nedenlerini ekonomik faktörleri³⁹ olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Genel olarak değerlendirildiğinde gelir durumu yükseldikçe intihara yönelim konusunda bir düşüş olduğu görülmektedir. Zira gelir durumu kötü olan öğrenciler, İntihar Davranışını Saklama, İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme ve Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir boyutlarda en yüksek puanlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Gelir durumunun düşmesi maddi, hastalık vb. sorunlar ile mücadele etmede kişinin bunalım yaşamasına neden olmaktadır. Böylece bunalım gibi problemlerin artması da kişinin intihara yaklaşımını arttırmaktadır.

Araştırmada yaşanan yer ile intihara bakış ve bireysel dindarlık konusunda boyutların tamamında istatistik bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak “İntihar Sonrası Cezalandırma”, “İntihara Sebep Olan Sorun İle İletişime Geçme” “İntihar Davranışını Saklama” ve “İntiharı Sıkça Konuşma” boyutlarında ilçede yaşayan

³⁷ Durkheim, *İntihar*, s.195.

³⁸ Ali, *İntihar Din Psikolojik Bir İnceleme (Van İl Örneği)*, s.123-124.

³⁹ Bulduk E. Huri, *Türkiye’de İntihar Olgusunun Çözümlemesi Batman Örneği*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul; 2008, s. 57.

öğrencilerin ortalamaları Köy, Kasaba ve İllerde yaşayan öğrencilere nazaran daha yüksek görülmüştür. “İntihar Kabul Edilebilir Değildir” boyutunda Kasabada yaşayan öğrenciler ve “Ruhsal Bir Hastalığa İşarettir” boyutunda da İllerde yaşayan öğrencilerin ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Farklılık istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da benzer bir durum Bireysel Dindarlık konusunda da geçerli olduğunu görüyoruz. Araştırma sonuçlarına göre bireysel dindarlık konusunda köy, kasaba ve ilçede yaşayan öğrencilerin illerde yaşayan öğrencilere nazaran daha pozitif düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Başka bir ifadeyle, nüfus kalabalığının artışı bireysel dindarlığın düşmesine neden olmaktadır. Buna benzer sonuçlar Ayten⁴⁰ tarafından da yapılan çalışmada tespit edilmiştir. Ayrıca bu sonuçlara göre “Küçük yerleşim yerinde yaşayan öğrencilerin intihara olumsuz bir hareket olarak bakışı ve bireysel dindarlık büyük yerleşim yerlerinde yaşayan öğrencilere göre daha fazladır” şeklindeki hipotezlerimiz kısmen desteklenmiştir.

Daha önce yapılan bazı araştırmalarda elde edilen sonuç da benzer verilere ulaşılmıştır. Mesela, Ahmet tarafından yapılan çalışmada köyde yaşayanlardan 301 kişi intihara teşebbüs ederken bu rakam kentte yaşayanlarda 551 kişi olarak tespit edilmiştir.⁴¹

Yaşanan yer ile bireysel dindarlık konusunda baktığımız zaman ise Gürsu⁴² tarafından yapılan doktora çalışmasında ergenlerin yaşadığı yer açısından ile dindarlık arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Yine Köy ve Kasabada yaşayanların dindarlık düzeyinin İlçe ve İlde yaşayanlara göre daha yüksek olduğu Aydemir⁴³ tarafından da tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre aynı zamanda Bireysel Dindarlık, intihara bakış için çok anlamlı ve etkileyicidir. Başka bir deyişle bireysel dindarlık ile intihara bakış arasında olumlu bir ilişkinin olduğu ve aynı zamanda bireysel dindarlık artıkça intiharı olumsuz bir

⁴⁰ Ayten, *Din Ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları Ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*, s.22

⁴¹ Nurgün Öktik, Mula İl İntihar ve İntihar Girişimlerin Sosyolojik Olarak İncelenmesi, *Kriz Dergisi*, 11/3, s.10

⁴² Orhan Gürsu, *Ergenlik Döneminde Psikolojik Sağlık ve Dindarlık İlişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2011, s.178

⁴³ Rüveyda E. Aydemir, *Dindarlık Ve Mutluluk İlişkisi*. Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2008, s.65

hareket olarak bakış düzeyinin de artmakta olduğu tespit edilmiştir. Bütün bu bulgulardan yola çıkarak, dindarlığın intihara bakışı pozitif bir şekilde etkilediği görülmüştür. Bireysel dindarlığı aynı zamanda, olumlu durumlar üzerinde artırıcı olumsuz durumlar üzerinde ise azaltıcı etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda benzer sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Mesela, Altuntop⁴⁴ tarafından yapılan çalışmada dindarlığın intiharı engellemede önemli bir fonksiyonu olduğu görülmüştür. Bireylerin dindarlık düzeyleri arttıkça intiharı olumsuz bir davranış olarak algılama düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Yine Cirhilioğlu ve Ok⁴⁵ tarafından yapılan çalışmada Kesin İnançlılar intiharın kabul edilebilirliğine sıcak bakmazken buna karşılık, inanç konusunda gerilim ve esnekliğin artışı intiharın kabul edilebilirliğine sıcak bakılmasını da beraberinde getirmiş olduğu görülmüştür. Ayrıca Ali tarafından yapılan Yüksek Lisans çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmaya göre intihar girişiminde bulunan bireylerin %70,8'i biraz dindar olduğunu, %12,5'i dindar olduğunu, %8,3'ü dine ilgisiz olduğunu ve %8,3'ü çok dindar olduğunu ifade etmişlerdir.⁴⁶ Kısacası Allah'a inanan, ona sığınan ve güvenen, onu sık sık hatırlayan kişilerin ruh sağlıkları daha iyi durumdadır. Aynı şekilde dua edenlerde de benzer bir durum söz konusudur. Çünkü birey bununla birlikte kendi acziyetinin, çaresizliğinin, güçsüzlüğünün bilincine vararak Allah inancının depresyon ve umutsuzlukla baş etmede önemli bir faktör olduğunu, dolayısıyla bu tür dini değerlere sahip olan kişilerin intihar olasılıklarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.⁴⁷

Sonuç olarak bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre intihar bakış ve bireysel dindarlık konusunda bireylerin farklılıktan çok benzer tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Hem bizim çalışmamızda hem de diğer çalışmalarda görüldüğü gibi bireyler intiharı olumsuz bir davranış olarak değerlendirmektedir. Ayrıca bireysel dindarlık konusunda bizim çalışmamız ve daha önce yapılan çalışmalarda da bir paralellik tespit edilmiştir. Yine başka bir önemli tespit de dini inancın insana sunmuş olduğu güvenle ile birlikte intihara karşı bir savunma görevi görmesidir. Kısacası bu ve benzeri çalışmalar intihar ve bireysel

⁴⁴ Ali Ayten ve Diğer, *Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi*, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2012, s.76.

⁴⁵ Fatma G. Cirhinlioğlu ve Üzeir Ok, İnanç ya da Dünya Görüşü Biçimleri ile İntihara Yönelik Tutum, Depresyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mayıs 2010, Cilt: 34, Sayı: 1, s.5.

⁴⁶ Ayten, *İntihar Din Psikolojik Bir İnceleme (Van İl Örneği)*, s.136.

⁴⁷ Asım, Yapıcı. *Ruh Sağlığı ve Din*, s. 311.

dindarlık konusunda bizlere daha doğru bilgiler sunmaktadır. Bu ve buna benzer konularda daha yapılacak çok şeyin olduğunu düşünmekle beraber bu çalışmanın alana nazikane katkı sağlayacağını umut ediyoruz.

Kaynaklar

- Akay, Hasan, *İslamî Terimler Sözlüğü*, İslam Bilgi Merkezi Yayınları, İstanbul, 1991.
- Albayrak, Ahmet, *Üniversite Gençlerinin Dua Tutum ve Davranışları*, Karadeniz Basın Yayın, Rize, 2009.
- Ali, Muhammed, *İntihar Din Psikolojik Bir İnceleme (Van İl Örneği)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Allport, Gordon W., *Birey ve Dini*, Çev. Bilal Sambur, Elis Yayınları, Ankara, 2004.
- Altıntop, Halit, *Dindarlık İntihar İlişkisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Arıcı, Asude, *Ergenlerde Dini Başaçıkma Yöntemi olarak Dua*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2005.
- Ağlıkaya, Zuhul, *İntihar Girişiminde Bulunanlarda Dini Tutum ve Davranışlar*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Aydemir, Abdullah, *Tedavide Dua'nın Yeri*, İslam Medeniyeti, Yıl 3, sayı 32, İstanbul, 1973.
- Aydemir, R. Efdal. *Dindarlık Ve Mutluluk İlişkisi*. Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2008.
- Ayten, Ali, *Tanrıya Sığınmak*, İz Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Ayten, Ali, *Affedicilik ve Din: Affetme Eğilimi ve Dindarlıkla İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 37 (2), 2009.
- Ayten, Ali, *Din Ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları Ve Hayat Memnuni- Yeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi Cilt 13, Sayı 3, 8-31, 2013.

- Ayten, Ali ve Gashi, Feim, *Affetme ve Hayat Memnuniyeti Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Balkan Araştırmalar Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, Bursa, 2012.
- Ayten, Ali ve Diğer, *Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi*, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2012.
- Yapıcı, Asım, *Ruh Sağlığı ve Din*, Adana, 2007.
- Aslan, Zeynüddin, *Üniversite Öğrencilerinin Dua Konusundaki Tutumları, Yayınlanmamış Lisans Tezi*, Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Bursa, 1987.
- Batıgün, D. Ayşegül, *İntihar Olasılığı: Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme*. Türk Psikiyatri Dergisi,16(1),2005.
- Bebek, Adil, *Din ve Düşünce Açısından Dua*, Rağbet Yay., İstanbul 1998.
- Bulduk, E. Huri, *Türkiye’de İntihar Olgusunun Çözümlemesi Batman Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul; 2008.
- Deveci, Artuner ve Diğerleri, *Manisa İli Kent Merkezinde İntihar Düşüncesi ve Girişimi Yaygınlığı*, Türk Psikiyatri Dergisi, 16(3), (170-178), 2005.
- Druss, B. ve Pincus, H., *Suicidal İdeation And Suicide Attempts in general medical illnesses*, Archives of Internal Medicine, 2000.
- Durkheim, Emile, *İntihar*, Çev. Zühre İlkelen, İstanbul: Pozitif Yayınları, 2013.
- Doğan, Mebrure, *Dua’nın Psikolojik ve Psikoterapik Etkileri*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1997.
- Cirhinlioğlu, F. Gül ve Ok. Üzeir, İnanç ya da Dünya Görüşü Biçimleri ile İntihara Yönelik Tutum, Depresyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 34, Sayı: 1, 2010.
- Cilacı, Osman, “Dua”, *İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. IX, İstanbul, 1994.
- Cilacı, Osman, *Psiko Sosyal Açıdan İlahi Dinlerde Dualar*, Arı Basımevi, Konya, 1982.
- Gallup, G.H., *Index to International Public Opinion*, Wetsport, Ct: Greenwood Press, 1980.
- Gashi, Feim, *Türk ve Kosova Öğrencilerin Ölüm Kaygısı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Balkan Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 2011.
- Gürsu, Orhan, *Ergenlik Döneminde Psikolojik Sağlık ve Dindarlık İlişkisi*, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2011.

- Güzel, Sümeyra, Telkin ve Terapide Duanın Önemi, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya,2009.
- Hill, C., Peter and Hood, W., Ralph, Measures Of Religiosity, Religious Education Pres, Brimingham, Alabama, 1999.
- Ulusoy, Demet ve Diğerleri, *Ergenlik Döneminde İntihar Algısı; Lise Son Sınıf Geçliği Örneği*, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 22, Sayı: 1, 2005.
- Horozcu, Ümit, Din Psikolojisi Açısından Dünyevi İstek Duaları, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, 2010.
- Hökelekli, Hayati, *Din Psikolojisi*, Türkiye Diyanet Yayınları, Ankara, 1998.
- Karaman, Fikri ve Diğ., *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, DİB Yay., Ankara 2006.
- Koç, Mustafa, *Ergenlik Döneminde Dua ve İbadete Yönelik Tutum ve Davranışlar Üzerine Bir Saha Araştırması*, Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, c. III, sayı: 6, 2004.
- Kuçük, Emine, Ergenlerin Duasına Psikolojik Yaklaşım, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes, 2010.
- Lester, D.,Castromayor, I. J. ve İçli, T. Locus of control, depression, andsuicidalideationamong American, Philippine, andTurkishstudents. TheJournal of Social Psychology, 131(3), 1990.
- Loewenthal, Kate M., *The Psychology of Religion A Short Introduction*, Oneworld, Oxford 2000.
- Marinier, Pierre, Dua Üzerine Düşünceler: Psikofizyolojik Sebepleri ve Sonuçları, Çev. Sadık Kılıç, İzmir, Nil Yayınları, 1991.
- Mckinney, J. Paul, and Mckinney. G. Kathleen, "Prayer in The Lives of Late Adolescence", 1999.
- Mc. Cullough, Leslie, "*İntihar: Sebepleri Nedir ve Ona Nasıl Engel Olunur?*", (çev.) Hüseyin Peker, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 2, Samsun, 1987.
- Parladır, Selahattin, "*İslam'da Dua*",İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, C. IX, İstanbul 1994.
- Öktik, Nurgün, Mula İl İntihar ve İntihar Girişimlerin Sosyolojik Olarak İncelenmesi, Kriz Dergisi, 11/3, (1-19).
- Seyhan, Beyazit, Y., *Dua Tutumu İle Psikolojik İyi Olma Hali Arasındaki İliş-Kiler: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, C. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: XVII, 157-183,Sayı: 2, 2013.
- Tekineş, Ayhan, *Dua Nedir?*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Vergote, Antoine, *Din İnanç ve İnançsızlık*, Çev. Veysel Uysal, İFAV Yay., İstanbul, 1999.

- Yaman, Erkan ve Temiz, Yunus E., *Dua Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, Değerler Eğitim Dergisi, Cilt 12, No. 28, 193-219, Aralık, 2014
- Yıldız, Abdullah, *Dua Söylemden Eyleme*, 2. Baskı, Pınar Yayınları, İstanbul, 2008.
- Janssen J, deHart J, denDraak C. Praying as an individualized ritual. In: Current studies on rituals, Ed. Heimbrock HG, Boudewijnse HB. Amsterdam-Atlanta GA: Rodopi Press, 1990.
- <http://tdk.org.tr/TR/SozBul>, 25.02.2009.
- <http://www.sozluk.net/index.php?word=dua>, 25.02.2009
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516>